

CAPITOLUL XIII

1 Tot sufletul să se supună stăpînilor celor covîrșitoare,

Fiindcă a îndreptat destul moralitatea ascultătorilor Creștini și i-a învățat să fie către vrăjmașii lor cu bună așezare și nepomenitori de rău, Apostolul le zice lor acum și această poruncă, adică îi învață ca „tot sufletul” – ori preot, ori arhiereu, ori monah, ori apostol – nu doar să se plece, ci să se supună stăpînilor și începătorilor din afară [dregătorilor, căpeteniilor lumești, n. m.], fiindcă această supunere nu răstoarnă buna cinstire de Dumnezeu și credința. Apostolul poruncește însă aceasta ca să arate că evanghelia lui Hristos nu învață răzvrătirea și nesupunerea către stăpînitori, ci chiar buna-cunoștință și buna-supunere către dînșii.³⁴⁰

căci nu este stăpînire fără numai de la Dumnezeu; iar cele ce sînt, de Dumnezeu sînt rînduite.

³⁴⁰ Opt pricini numără aici Pavel pentru care se cuvine a se supune Creștinii stăpînilor: 1) fiindcă este poruncă a lui Dumnezeu; 2) fiindcă începătorii (ori dregătorii) și stăpînitorii sînt slujitori ai lui Dumnezeu; 3) fiindcă pedepsesc răutatea cu sabia; 4) fiindcă se cuvine a ne supune lor pentru ascultare; 5) fiindcă Dumnezeu osîndește pe cei ce nu ascultă de stăpînitori; 6) fiindcă pentru aceasta se dau stăpînilor dajdii; 7) fiindcă însușirea Creștinului este a cinsti pe cei mai mari; 8) fiindcă se cuvine a ne supune lor pentru pacea obștească (la Coresi). Pentru aceasta zice și Petru: „Supuneți-vă, pentru Domnul, orînduirii omenești, fie împăratului, ca înalt stăpînitor, fie domnilor, ca unora ce sînt trimiși de el asupra făcătorilor de rele spre pedeapsă, iar pentru făcătorii de bine spre laudă; că așa este voia lui Dumnezeu” (*1 Petru 2:13*).

Dar se cuvine să luăm aminte și – cînd se întîmplă ca vreun stăpînitor din afară, de altă credință, să ne silească să ne lepădăm de credința noastră ori să călcăm vreo poruncă a lui Dumnezeu – atunci se cuvine a nu ne supune lui, ci să ne împotrivim pînă la moarte, aducîndu-ne aminte de cuvîntul Apostolilor pe care l-a zis către începătorii Iudeilor: „Se cuvine a ne supune mai mult lui Dumnezeu decît oamenilor” (*Faptele Apostolilor 5:29*), și de cuvîntul lui David: „Și grăiam întru mărturiile Tale înaintea împăraților, și nu mă rușinam” (*Psalom 118*). Iar înțeleptul Teodorit, tîlcuind această zicere, arată că „stăpînirea nedreptilor nu e hirotonie a lui Dumnezeu, ci iconomie a Lui”. Căci Dumnezeu, fiind blînd, dă stăpînitori care să cinstească dreptatea, după cum zice: „Vă voi da păstori după inima Mea, care vă vor păstori cu știință și pricepere” (*Irimia 3:15*); și iarăși: „Voi întoarce judecătorii tăi și stăpînitorii tăi să judece ca la început, și după acestea te vei chema cetate a dreptății, mitropolie credincioasă, Sion” (*Isaia 1:26*). Vrînd însă a-i pedepsi pe cei ce greșesc, Dumnezeu îngăduie a fi stăpîniți și de dregători răi, căci zice: „Și batjocoritori îi vor stăpîni pe ei” (*Isaia 3:4*). Și iarăși zice Isaia: „Stăpînitorii tăi nu se supun și sînt părtași ai furilor, iubind daruri, căutînd răsplătire” (*Isaia 1:23*). Și Iezechil zice: „Dregătorii ei în mijlocul ei, răpînd ca niște cîini, sufletele mîncînd întru silnicie” (*Iezechil 22:27*). Și Sofonie zice: „Dregătorii ei sînt într-însa ca niște lei răcnînd, judecătorii ei ca niște lupi de Arabia care nu mai lasă pe a doua zi” (*Sofonie 3:3*). (n. aut.)

Ce spui – o Fericite Pavele? Fiecare începător și stăpînitor s-a hirotonisit de Dumnezeu? Nu zic aceasta – ne răspunde dumnezeiescul Pavel – nici nu vorbesc pentru fiecare începător în parte, ci de obște pentru lucrul stăpînirii și al începătoriei. Căci faptul de a fi stăpînire și începătorie în lume – adică unii a începători și a stăpîni, iar alții a fi povățuiți și stăpîniți, încît a nu se face necuviință și a nu fi lucrurile cu susul în jos și tulburate – acesta este lucrarea înțelepciunii și pronoiei lui Dumnezeu. De aceea, Pavel nu a zis că „nu este începător și stăpînitor fără numai de la Dumnezeu”, ci a zis că „nu este stăpînire”. Astfel, Pavel vorbește aici pentru lucrul acesta osebit al începătoriei³⁴¹, ca și Parimistul, cînd zice că „de la Domnul se potrivește femeia bărbatului” (*Pilde* 19:14). El nu zice că Dumnezeu îi împreunează pe bărbați cu muierile – fiindcă, dacă ar fi așa, ar însemna că-i împreunează și pe cei ce se împreună cu curvie, cu prea-curvie și cu alte fapte neiertate – ci zice că Dumnezeu a făcut nunta, pușînd oamenilor această lege de la început, de a fi bărbat și femeie, precum zicea și Domnul în *Evanghelie*: „(...) Cel ce i-a făcut din început, bărbat și femeie i-a făcut” (*Matei* 19:4). Deci toate stăpînirile sînt rînduite

³⁴¹ Vrednic de luare aminte este pentru ce Pavel zice că începătorul (iar nu începătoria) este slujitor al lui Dumnezeu și cealaltă asemenea? Spre dezlegarea nedumeririi, se poate spune că nu numai stăpînirea și începătoria sînt rînduite de Dumnezeu, adică după înainte-povățuitoarea voie a lui Dumnezeu, ci și fiecare stăpînitor și dregător. Dar care dregător și stăpînitor? Acela ce are stăpînirea și dregătoria după lege, cel adevărat, cel vrednic de începătorie și dregătorie, iar nu cel ce e tiran, căci așa se dă de la Dumnezeu oamenilor după înainte-povățuitoarea voie a Lui, după cum s-a și zis că „inima împăratului este în mîna lui Dumnezeu” (*Pilde* 21:1). Căci – după marele Vasilie – împărăția este o *epistasie* (adică stare asupra sau zapciuire) legiuită. Și, iarăși, același Vasilie – tîlcuind această zicere a lui Isaia: „Haină ai, fii începător al nostru!” (capitolul 3:6) – hotărăște care este adevăratul începător, zicînd: „Adevăratul începător nu se cunoaște din semnele din afară – cum sînt porfira, hlamida și coroana – ci dintru a avea faptă bună începătorească. Căci, cel ce e stăpînit de îndulciri și purtat de felurite poftă, fiind rob al păcatului, este neiscusit către a stăpîni. Iar împărații și stăpînitorii care nu sînt legiuiți, curați și adevărați, nu sînt dați de către Dumnezeu (adică după povățuitoarea voie a lui Dumnezeu) decît după al doilea chip, adică după îngăduință. Aceștia nu sînt vrednici a se numi nici împărați, nici stăpînitori, ci numai tirani, gonaci și potrivnici, precum dumnezeiasca *Scriptură* îl numește „satană”, adică potrivnic, pe Ader, împăratul Siriei, al Damascului. Iar dacă cineva ar voi să spună că Solomon zice din partea lui Dumnezeu că „prin Mine împărătesc împărații, și cei puternici scriu dreptatea (...) și prin Mine stăpînesc pămîntul tiranii” (*Pilde* 8:15, 16), răspundem către aceasta cu Sfîntul Grigorie al Nyssei, că prin „împărați” se înțeleg cei săraci cu duhul, cei ce se învrednicesc de veșnica împărăție, precum a zis Domnul: „Fericiti – cei săraci cu duhul, că a lor este împărăția cerurilor”; iar „puternici” sau „silnici” sînt numiți cei ce silnicesc împotriva patimilor și nu se fac robi păcatului; de asemenea, prin „tirani” se înțeleg cei ce luptă împotriva democrației patimilor, prefăcînd-o în monarhie. Căci toți aceștia se învrednicesc a se face astfel cu ajutorul adevăratei înțelepciuni a lui Dumnezeu (în *Cuvîntul al treilea asupra lui Evnomie*). (n. aut.)

de la Dumnezeu cu dreptate, orice fel de stăpînire ai socoti: stăpînirea părintelui asupra fiului său, stăpînirea bărbatului asupra femeii sale, a dascălului asupra ucenicului său și a stăpînului asupra șerbului său, ori stăpînirea care se află la vietăți, la cele cu cîte patru picioare, la cele zburătoare, la pești și la cele ce se numesc *entoma* (insecte), precum la albine. Pentru că neîncepătoria și nestăpînirea este pretutindeni lucru rău și pricinuitor de tulburare.

2 De aceea, cel ce se împotrivește stăpînirii se împotrivește rînduiei lui Dumnezeu. Iar cei ce stau împotriva vor fi judecați.

Pentru a nu putea Creștinii să zică: O Fericite Pavele! – ne micșorezi și ne defaimi pe noi, care avem să dobîndim împărăția cerurilor, fiindcă ne supui sub începători și stăpînitori lumești – Apostolul arată aici că cel ce se supune stăpînirilor și începătoriilor se supune lui Dumnezeu Însuși. Și zice un cuvînt chiar mai înfricoșat, anume că cel ce nu se supune stăpînirilor stă împotriva și nu se supune lui Dumnezeu Însuși, Celui ce a așezat și a rînduit stăpînirile acestea. Iar acela ce stă împotriva lui Dumnezeu va fi pedepsit și de Dumnezeu, și de oameni, adică de înșiși stăpînitorii împotriva cărora stă; căci aceasta arată zicînd că „cei ce se împotrivesc își vor lua judecata”.

3 Căci stăpînitorii nu sînt frică a faptelor celor bune, ci a celor rele. Voiești a nu te teme de stăpînire? Fă binele, și vei afla laudă de la dînsa.

Zice: Creștine, te temi și te cutremuri de stăpînitori ca nu cumva să te pedepsească? Atunci cînd faci binele, nu! Ori nu cumva te înfricoșează cînd porți grijă de fapta bună? Ba! Ci, de vei face binele și fapta bună, dregătorul te va lauda mai mult decît ceilalți oameni. Și nu numai că nu te oprește a face binele, ci încă te și ajută la aceasta. Deci, cînd îl ai lăudător și ajutător al tău pe stăpînitor, pentru ce nu i te supui?

4 Căci ea este slugă a lui Dumnezeu spre binele tău.

Zice: Stăpînitorul lucrează împreună cu voia lui Dumnezeu. De pildă, Dumnezeu îți poruncește prin *Evanghelie* să fii întreg-înțelept [curat cu cugețul, feciorelnic, n. m.], iar stăpînitorul poruncește prin lege la fel.³⁴² Dumnezeu îți poruncește a nu te lăcomi la averi, nici a răpi lucrul străin; același lucru îți poruncește și stăpînitorul, și pentru aceasta șade și te judecă. Astfel, stăpînitorul ni se face împreună-lucrător și ajutător către fapta bună, dacă vom lua

³⁴² Într-adevăr, deși pare de necrezut, a fost o vreme cînd însăși legea civilă pedepsea curvia, în loc de a o încuraja, precum face astăzi. (n. m.)

aminte și ne vom supune lui. Pentru aceasta zice Solomon: „Plăcute sînt împăratului buzele drepte! (*Pilde* 16:13).

Iar de faci răul, teme-te, căci nu poartă sabia în zadar!

Zice: Iar dacă tu, Creștine, faci răul, atunci trebuie să te temi de stăpînire, căci – după Parimistul – „urîciune e împăratului acela care face rele” (*Pilde* 16:12). Încît nu stăpînirea pricinuieste frică, ci răutatea noastră, din pricina căreia se abate asupra noastră sabia stăpînirii, adică puterea sa pedepsitoare. Căci dregătorul și stăpînitorul nu este încins cu sabie în zadar, ci pentru ca să pedepsească pe cei vicleni și răi, fiind într-armat ca un ostaș înfricoșat și stînd asupra acelor care greșesc și păcătuiesc.

Căci este slujitoare a lui Dumnezeu și răzbunătoare a mîniei Lui asupra celui ce face răul.

Stăpînirea – zice – plinește voia lui Dumnezeu și atunci cînd laudă și cinstește fapta bună, și atunci cînd întrebuițează sabia și puterea pedepsitoare. Căci, pedepsind răutatea, ea apără fapta bună și face slujba lui Dumnezeu. Fiindcă cei mai mulți oameni de rînd nu fac binele și fapta bună din frică de Dumnezeu, cît de frica stăpînitorilor. De aceea, stăpînitorul – fiindcă răzbună și apără pe cel îmbunătățit și fapta bună, și pedepsește pe cei răi și răutatea – cu dreptate se numește și este slujitor și slugă a lui Dumnezeu.

5 De aceea, e nevoie a vă supune nu numai pentru urgie, ci și pentru conștiință.

Creștinii – zice – trebuie a se supune stăpînitorilor nu numai pentru a nu cerca atît urgia și pedeapsa lui Dumnezeu, cît și a stăpînitorilor înșiși rînduiți de El, fiind pedepsiți cu certări nesuferite, ci trebuie a se supune lor și pentru a nu arăta că sînt oameni fără conștiință și nemulțumitori pentru facerile lor de bine. Căci stăpînitorii fac mult bine cetăților, satelor și locurilor în care se află, întărînd și rînduind viața oamenilor. Fiindcă, dacă nu ar fi fost stăpînitorii în lume, negreșit toate s-ar fi pierdut, toată pacea s-ar fi ridicat și toată iconomia și buna rînduială politică s-ar fi stricat, pentru că cei mai puternici ar fi înghițit pe cei mai slabi.³⁴³ Deci și conștiința ta, Creștine, să te plece a-i

³⁴³ Aceste lucruri se petrec întocmai în democrație, care nu e un sistem de conducere, ci o anarhie bine gîndită, un necurmat război civil, nimicitor pentru toate națiile, chiar dacă nu se arată sîngeros decît în anumite răstîmpuri. (n. m.)

cinsti pe stăpîntori, care îți dăruiesc aceste bunătăți, și să te supui lor, chiar dacă frica de pedeapsa stăpîntorilor nu te-a înduplecat a face aceasta.

6 Căci pentru aceasta plătiți și dajdie.

Zice: Tu însuși, Creștine, mărturisești și adeverezi cu fapta că stăpîntorii îți fac bine, fiindcă dajdia și birul pe care le dai lor sînt plata acestor faceri de bine. Căci este arătat că tu dai dajdia și birul stăpîntorului pentru că și el priveghează și poartă grijă pentru paza și pacea ta. Căci oamenii nu s-ar fi înduplecat niciodată să plătească dajdii stăpîntorilor, dacă nu ar fi cunoscut că ei înșiși cîștigă și li se face bine din purtarea de grijă a acestora, ei dormind fără de grijă, iar dregătorii și stăpîntorii priveghind pentru paza lor. Și vezi – o cititorule! – înțelepciunea marelui Pavel, pentru că el arată că dajdiile și birurile, care sînt din fire îngreuitoare și supărătoare pentru supuși, e drept a se da stăpîntorilor, ca niște recunoașteri ale purtării de grijă și a facerii de bine din partea lor; și, prin urmare, Apostolul a dovedit din aceasta că dajdiile și birurile sînt ușoare și pricinuitoare de bucurie.

Căci sînt slujitori ai lui Dumnezeu, cu aceasta îndeletnicindu-se neîncetat.

De aceea – zice – și lui Dumnezeu Îi e plăcut lucrul acesta, a da Creștinii dajdii și dări stăpîntorilor, pentru că ei sînt slujitori ai Lui. Căci Dumnezeu voiește ca în lume să se afle pacea și fapta bună și să se curme războaiele și toată răutatea, și la această voie a Lui sînt rînduiți ca slujitori și lucrători stăpîntorii, care ostenesc întru obșteasca așezare a oamenilor și luptă pentru pacea obștească. Și cu aceasta se îndeletnicesc, stăruind, pentru ca noi, supușii, să petrecem fără tulburare și în liniște. De aceea, același Pavel poruncește și în altă parte nu numai să ne supunem împăraților și stăpîntorilor, ci să ne și rugăm pentru dînșii. Pentru ce folos? Pentru ca și noi, supușii, să petrecem viață pașnică și liniștită, căci zice: „(...) ca să petrecem viață pașnică și liniștită întru toată cucernicia și buna-cinstire de Dumnezeu” (1 Timotei 2:2). Iar dacă vreun stăpîntor folosește rău stăpînirea dată lui de la Dumnezeu, aceasta nu pricinuieste nici o vinovăție stăpînirii și celor bune, pentru că vinovăția nu cade asupra stăpînirii, ci asupra aceluia ce are stăpînirea.

7 Dați deci tuturor cele ce sînt de dat: celui cu dajdia, dajdia; celui cu zeciuiala, zeciuiala; celui cu frica, frica; celui cu cinstea, cinstea.

Zice: Creștine, ai datorie neapărată să fii bine cunoscător și mulțumitor stăpîntorilor. Plătește așadar ceea ce ești dator tuturor celor ce au osebite stă-

pîniri; precum, de pildă, celor ce li se cuvine dajdia (adică darea ce se zice „de cap”), plătește-le și tu pentru capul tău; celor ce le ești dator zeciuiala, ce se dă pentru pămînt (care se zice „dijmă”), plătește-le-o și tu. Și nu numai bani, ci și frică ești dator să ai pentru stăpînitori, adică rușine și cucernicie, și să le dai cinste covîrșitoare. Căci frica este de două feluri: una este aceea cu care se tem cei ce fac răul, muștrîndu-se de conștiința lor. Frica aceasta a oprit-o Pavel mai sus, zicînd: „Dacă voiești a nu te teme de stăpînire, fă binele!” (*Romani 13:3*). Este încă și altă frică, cu care sînt datori cei ce iubesc către cei pe care-i iubesc, care este o evlavie și o cinste covîrșitoare, precum a zis David: „Nu este lipsă celor ce se tem de Domnul” (*Psalms 33:10*). Și în altă parte zice: „Frica de Domnul este curată, rămînînd în veacul veacului” (*Psalms 18:10*). Deci Pavel poruncește să avem față de stăpînitori această a doua frică, ca o evlavie, și sfială și cinste covîrșitoare.

8 Să nu fiți datori nimănui cu nimic, decît cu iubirea unuia față de altul.

Fraților, plătiți celelalte datorii ale voastre, iar dragostea să nu voiți nicio-dată a o sfîrși, ci totdeauna să o plătiți și totdeauna să o aveți neplătită desăvîrșit. Căci – zice – să nu socotești, Creștine, că ai plătit toată datoria dragostei pentru că ai arătat astăzi dragoste către fratele tău, și pentru aceasta să-l treci cu vederea mîine! Nu, ci socotește că ești dator să arăți totdeauna aceeași dragoste către aproapele tău!

Căci cel ce iubește pe altul împlinește Legea,

9 fiindcă (poruncile) – „Să nu prea-curvești!”, „Să nu ucizi!”, „Să nu furi!”, „Să nu poștești!” și oricare alta – se încheie întru acest cuvînt: „Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși!” (Leviticul 19:18).

Zice: Cel ce iubește pe fratele său săvîrșește toată *Legea*, deci fiecare Creștin este dator a-l iubi pe fratele său, pentru că atît de mult bine i se face de el din dragostea către dînsul, încît săvîrșește din pricina lui toată *Legea*. Pavel nu a zis însă că toate poruncile „se împlinesc” în dragoste, ci că „se încheie”, arătînd că în scurtul cuvînt al iubirii aproapelui se încheie deplin întregul poruncilor, fiindcă începutul și sfîrșitul faptei bune este dragostea.

Legea cea Veche cere de la Creștini să aibă dragoste întinsă și covîrșitoare – adică să iubească pe aproapele lor ca pe sine-și, zicînd: „Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși!” – iar Domnul cere în *Evangelie* lucruri încă și mai mari, anume să iubească Creștinul pe fratele său mai mult decît pe sine însuși, încît, de va fi nevoie, să-și pună pentru dînsul și sufletul, adică să-și dea viața